

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๖๖

เรื่องพิจารณาที่ ๑๕/๒๕๖๖

วันที่ ๒๓ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ระหว่าง { ศาลอุทธรณ์ภาค ๖

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร แก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็น ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” วรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวด ๓ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย ส่วนที่ ๓ วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ และการรอกการลงโทษ โดยวรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น (๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ (๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ (๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี

แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทา ผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็้นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติ ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการรอการกำหนดโทษและการกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ โดยการรอการกำหนดโทษ คือ การที่ศาลได้พิจารณาพิพากษาแล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ ถูกกล่าวหา แต่ศาลจะยังไม่มีการกำหนดโทษที่จะลงไว้แก่จำเลย และห้ามมิให้จำเลยกระทำความผิดภายใน ระยะเวลาที่กำหนดซึ่งหากจำเลยได้กระทำความผิดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้แล้วนั้น ศาลจะนำโทษ ในคดีก่อนมาบวกกับโทษในคดีใหม่ได้ ส่วนการกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้จะเป็นกรณีที่ศาลได้กำหนด โทษที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แต่ให้รอการลงโทษนั้นไว้เสียก่อนภายในระยะเวลาที่ศาลเป็นผู้กำหนดและหาก ภายในกำหนดเวลาที่ศาลรอการลงโทษไว้ จำเลยได้กระทำความผิดซ้ำอีกศาลอาจจะนำโทษที่รอไว้ไปบวก กับโทษในคดีใหม่ได้เช่นกัน หรือถ้าจำเลยมิได้กระทำความผิดในระหว่างที่มีการรอการลงโทษ โทษที่รอไว้ ก็จะไม่ส่งผลไป ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตราโทษ และหลักเกณฑ์ที่ศาลต้องพิจารณาเพื่อรอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษ รวมทั้ง กำหนดเหตุที่ศาลจะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจพิจารณา เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำและยังไม่มีหรือนำมาใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับ รวมทั้ง ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อย หรือไม่ใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสสัยได้รับโอกาส ในการรอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษ ซึ่งทำให้ผู้ต้องถูกลงโทษจำคุกกระยะสั้น อยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก

ข้อโต้แย้งประการแรกที่ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่ จำกัดการใช้ดุลพินิจของศาลในกรณีที่หากไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ใน (๑) ถึง (๓) แล้ว ศาลต้อง พิพากษาลงโทษจำคุกสถานเดียว แม้ว่าจำเลยจะมีโอกาสได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติดังกล่าว แต่ศาล ก็ไม่อาจรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษจำเลยได้นั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้นำการกระทำ ความผิดในอดีตที่ไม่อาจแก้ไขได้มาเป็นเงื่อนไขแรกในการใช้ดุลพินิจพิจารณาเพื่อรอการกำหนดโทษหรือ

รอกการลงโทษไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการที่ศาลจะพิจารณาว่าสมควรที่จะรอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ก่อนแก่จำเลยในคดีอาญานั้นหรือไม่ กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น (๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ (๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ (๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีกโดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษนั้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาเป็นหลักในการพิจารณาด้วย โดยให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอันอันควรปรานี การรอกการกำหนดโทษหรือการกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้วันนั้นถือเป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเล็งโทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดอาญาในคดีที่มีโทษจำคุกกระยะสั้น เนื่องจากในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดนั้นไม่สามารถกระทำได้ในระยะเวลาอันสั้น เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าสู่สังคมอันจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการรอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ กล่าวคือ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจของตนภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยให้เป็นมาตรฐานและป้องกันมิให้ศาลใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจอันอาจทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่เป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้ โดยหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๓) ถือเป็นหลักเกณฑ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดครั้งแรก หรือผู้กระทำความผิดที่มีโทษจำคุกกระยะสั้น หรือกระทำความผิดที่มีโทษโดยจงใจนั้นมีโอกาสได้รับการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษที่จะไม่ต้องถูกส่งตัวเข้าเรือนจำ การเปิดโอกาสให้ศาลพิจารณาตามความเหมาะสมกับสภาพความผิดและตัวผู้กระทำความผิดเฉพาะรายกรณีไป บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง จึงถือเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุเป้าประสงค์ของการลงโทษทางอาญา ทั้งยังมีผลในการป้องปรามมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ กรณีจึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง มิได้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดการใช้ดุลพินิจของศาลให้ต้องพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยแต่เพียงสถานเดียว ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือ

เสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

สำหรับข้อโต้แย้งที่ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง มิได้กำหนดระยะเวลาของการต้องโทษจำคุกไว้ มีผลให้บุคคลที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแม้ได้กระทำความผิดด้วยความจำเป็นหรือกระทำความผิดเพื่อป้องกันสิทธิแล้วมากระทำความผิดอีกก็ไม่อาจได้รับโอกาสให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีในคดีหลังได้ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่จำแนกประเภทความผิด การกระทำความผิดและความหนักเบาแห่งสภาพบังคับตามลักษณะและพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับศาลที่จะพิจารณาเพื่อรอกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกำหนดโทษไว้แก่ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยในคดีอาญาที่ศาลได้พิจารณาและพิพากษาแล้วว่า ผู้นั้นได้กระทำความผิดแต่มีพฤติการณ์หรือข้อเท็จจริงบางประการทำให้ศาลเห็นสมควรที่จะรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษผู้นั้นไว้ก่อน โดยนำหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด การได้รับโทษในคดีเดิมและคดีใหม่มาใช้ประกอบเป็นหลักในการพิจารณากล่าวคือ กรณีที่เป็นการกระทำความผิดซึ่งศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือเป็นการกระทำความผิดซึ่งศาลจะลงโทษปรับสถานเดียวและผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยรับโทษจำคุกมาก่อน ศาลก็สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณารอกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกำหนดโทษไว้ในคดีหลังได้ หากโทษจำคุกที่เคยได้รับนั้นเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือได้พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปีแล้วมากระทำความผิดอีกโดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้นำประเภทของความผิดรวมถึงความหนักเบาของโทษมาบัญญัติเป็นหลักเกณฑ์ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกำหนดโทษไว้แล้ว ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ได้จำกัดเฉพาะสภาพของความผิดหรือโทษในคดีก่อนเท่านั้น หากแต่ยังกำหนดให้ศาลคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดีรวมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เช่น อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอันอันควรปรานี และแม้บทบัญญัติมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง จะมีได้กำหนดระยะเวลาในการพ้นโทษและฐานความผิดในคดีหลังไว้นั้น ศาลก็ยังคงใช้

ดุลพินิจในการกำหนดมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยการเลี้ยงการลงโทษจำคุกมาใช้ได้อย่างเหมาะสมภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ได้ด้วยเช่นเดียวกัน การนี้จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง มีใช้บทบัญญัติที่เพิ่มภาระหรือจำกัด สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ไม่ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ